

Klimatkontrakt 2030

MELLAN ENKÖPINGS KOMMUN OCH MYNDIGHETERNA
ENERGIMYNDIGHETEN, VINNOVA, FORMAS OCH TILLVÄXTVERKET
SAMT VIABLE CITIES

11 DECEMBER 2020

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning.....	2
1 Syftet med Klimatkontrakt 2030.....	3
2 Parter	3
3 Kommunens åtaganden	3
3.1 Kommunens klimatmål.....	3
3.2 Strategi.....	4
3.3 Organisation och ledning	4
3.4 Samverkan med näringsliv, akademi och medborgare/civilsamhället	4
3.5 Klimatinvesteringsplan/finansiering.....	5
3.6 Digitalt stöd för genomförandet	5
3.7 Regionalt innovationscentrum för klimatneutrala kommuner	5
4 Viable Cities åtaganden	6
4.1 Bättre regler	6
4.2 Innovationer	6
4.3 Samordnad finansiering	6
4.4 Uppbackning inför EU-finansiering	7
5 Myndigheternas åtaganden.....	7
5.1 Samordning kring lärdomar och regelverk.....	7
5.2 Forskning, innovationer och utveckling	7
5.3 Samordnad finansiering	8
5.4 Arbete med Europeiska investeringsprogrammet för forskning och innovation.....	8
6 Strategiska utvecklingsprojekt under 2021	8
6.1 Samverkan med näringsliv, akademi och civilsamhälle.....	8
6.2 Långsiktig klimatinvesteringsplan och samhällsekonomiska effekter	8
6.3 Digitalt stöd till klimatomställningen.....	8
7 Gemensamt arbete kring uppföljning, utvärdering och uppdatering	9
8 Kontraktet	9
Bilaga till Enköpings kommuns klimatkontrakt 2030	11

Viable Cities är ett strategiskt innovationsprogram med uppdraget är att snabba på omställningen till klimatneutrala och hållbara städer till 2030, med digitalisering och medborgarengagemang som möjliggörare. Programmet får stöd i en gemensam satsning av Vinnova, Energimyndigheten och Formas. KTH är värdorganisation för Viable Cities.

1 Syftet med Klimatkontrakt 2030

Syftet med detta Klimatkontrakt är att öka tempot i klimatomställningen i städer inom ramen för Agenda 2030 och samtidigt bidra till återhämtningen i svensk ekonomi i kölvattnet av coronapandemin. Klimatkontraktet uttalar parternas avsikt att höja ambitionen inom hållbar stadsutveckling och klimatomställning. Klimatkontraktet ger även Sverige och svenska städer goda förutsättningar att vara internationella föregångare i städernas klimatomställning. Detta ska uppnås genom ömsesidiga och långsiktiga åtaganden om insatser från de undertecknande statliga myndigheternas och kommunens sida enligt följande.

2 Parter

Parter i Klimatkontrakt 2030 är:

- Enköpings kommun.
- Myndigheterna: Statens Energimyndighet (Energimyndigheten), Verket för innovationssystem (Vinnova), Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggnad (Formas) och Tillväxtverket.
- Strategiska innovationsprogrammet Viable Cities.

3 Kommunens åtaganden

3.1 Kommunens klimatmål

Kommunfullmäktige har satt upp långsiktiga mål för en klimatsmart kommun och inom vår översiktliga planering lyfts vikten av en hållbar utveckling och flera fastslagna strategier för hur kommunen ska jobba för att Enköping ska bli en hållbar stad och kommun.

- I kommunens hållbarhetspolicy framgår att vi strävar efter en hållbar utveckling för att skapa god livskvalitet för alla som bor och verkar i vår kommun och för kommande generationer.
- Vi slår även fast att kommunen genom helhetssyn, långsiktighet och samarbete ska bidra till de 17 globala hållbarhetsmålen. Enköping är en klimatsmart, fossilfri och väl fungerande kommun där det är enkelt att ha en hållbar livsstil.
- Vårt övergripande transportmål för Enköpings kommun är att hållbara transporter ska vara norm när staden växer. År 2030 ska hälften av transportererna i staden ske med gång, cykel och kollektivtrafik och år 2040 ska två tredjedelar av transportererna i staden ske med gång, cykel och kollektivtrafik.

Enköpings kommun har även tecknat ett antal hållbarhetslöften med länsstyrelsen i Uppsala län för programperioden 2019–2022. Aktiviteter som ska genomföras under perioden är:

- Öka gång och cykling.
- Fossilfri arbetspendling och möteskultur.
- Minska energi- och effektanvändning för fastigheter och verksamheter.
- Öka produktionen och användningen av återvunnen eller förnybar energi och av fossila drivmedel.

- Minska klimatpåverkan från bygg- och anläggningsprojekt.
- Inspirera till klimatsmarta val.

3.2 Strategi

Enköpings kommun arbetar strategiskt med klimat- och hållbarhetsfrågor. Det sker integrerat i olika dokument, planer och i de avväganden som dagligen sker i verksamheten. Delar finns klarlagda och andra delar behöver bearbetas och utvecklas som en del i klimatomställningsarbetet. En utveckling är att skapa en mera samlad och övergripande strategi.

Inom kommunens översiktliga planering finns sex övergripande strategier för ett hållbart byggande. Dessa är:

- Stadens utbredning,
- Bygg samhälle inte bara hus,
- Förtäta,
- Bygg kollektivtrafiknära,
- Hållbara byggnader för minskad klimatpåverkan samt
- Goda lägen för verksamheter och hållbara transporter.

I Enköpings kommuns trafikstrategi beskrivs hur arbetet med trafik och transporter ska bedrivas. Dessa utvecklas i bilagan.

3.3 Organisation och ledning

Till Enköpings styrka med knappt 50 000 invånare är förmågan samt möjligheten att hålla samman strategiskt arbete med politik samt genomförande. Enköping är en växande kommun som har en överblickbar kommunal organisation som medger holistiska dialoger på flera organisationsnivåer. Inom kommunkoncernen finns idag professioner och kompetenser som arbetar med klimatomställningen. Att skapa förutsättningar för dessa medarbetare att ytterligare kunna bidra i arbetet med klimatomställningen utifrån en gemensam helhet är en viktig del att utveckla vidare. Detta innebär att kommunledningen arbetar med att införa flödes- och processorienterade arbetsätt som syftar till en fungerande klimatomställning som är förvaltnings- och bolagsövergripande.

Kommunstyrelsen har det övergripande strategiska ansvaret för frågor kring miljö men det är kommunfullmäktige som ytterst sätter kommunens mål- och ambitionsnivåer. Det är också kommunstyrelsen som har att ansvara för den övergripande interna styrningen och kontrollen för hela kommunkoncernen, vilket inkluderar kommunens kvalitetsledningssystem och miljöledningssystem. Ambitionen i Enköping är att målen i Agenda 2030 genomsyrar kommunkoncernens hela verksamhet med ett brett hållbarhetsarbete som mål samt med stödjande styrdokument och handlingsplaner.

3.4 Samverkan med näringsliv, akademi och medborgare/civilsamhället

I Enköping arbetar vi för att hållbarhet ska genomsyra helheten. Med ett holistiskt tankesätt mobiliserar vi för en fungerande samverkan mellan politik, näringsliv, offentlig sektor, akademi,

privatpersoner och civilsamhälle med utgångspunkt i klimatneutralitet. Våra fokusområden utgör tillsammans de innovationer och satsningar som kommunen har för avsikt att genomföra. Med stöd via Viable Cities samverkan avser vi bevaka och delta i utlysningar kopplat till strategiska projekt som ligger i linje med vår omställning. Vår samverkan med näringsliv, akademi och medborgare/civilsamhället Dessa utvecklas i bilagan, Dessa är; plats, process, kommun, team, arena, kontrakt, ungdom, omland samt monitor.

Vi arbetar också för att vidareutveckla ett bredare innovationsteam med konkreta uppdrag samt digitala och fysiska mötesplatser för att gynna samverkan. Med vår medverkan i Viable Cities nätverket kommer vi att kunna vidareutveckla samverkansområden ytterligare.

3.5 Klimatinvesteringsplan/finansiering

Omställningen i Enköping ska vara kostnadseffektiv, socialt balanserad samt rättvis som gör att Enköping hålls samman. Enköpings arbete för omställning till en hållbar ekonomi förutsätter investeringar inom alla sektorer. Enköpings kommun har en stor potential för att arbeta med en strategisk- och långsiktig planering för klimatinvesteringar men vi är i behov av externt stöd och nätverk för vårt fortsatta arbete där kommunen agerar möjliggörare. Vi önskar vidareutveckla hållbara affärsmöjligheter med mätbara effekter som gör att den geografiska kommunen blir alltmer intressant för investerare. Dialogen kommer att fortsätta med flera parter om finansiering där visionen är en väg in. Vår avsikt är att i Viable Cities nätverket föra dialog med representanter för regeringen om att få till ett mera samlat grepp om finansieringen av kommuners klimatinvesteringar. Omställningen i Enköping ska vara kostnadseffektiv, socialt balanserad samt rättvis. Vårt arbete för omställning till en hållbar ekonomi förutsätter stora investeringar inom alla sektorer, en omställning till en klimatneutral och miljömässigt hållbar ekonomi är utmanande. En särskild aspekt för just oss är vår levande landsbygd och jordbruk.

3.6 Digitalt stöd för genomförandet

Vi ser digitalisering som en viktig möjliggörande faktor för omställning till en klimatneutral och hållbar kommun. Genom att Enköpings kommun medverkar i Viable Cities stärker vi vår digitala kapacitet och vårt arbete med att utveckla geodata och är med i fronten för utveckling och utbyggnad av en digital teknik som leder till smarta, innovativa och specialanpassade lösningar för att hantera klimatrelaterade frågor. Att vara engagerade i både regionala och nationella nätverk kopplade till digitalisering och ta del av innovativa lösningar som utvecklas är en förutsättning för framdrift.

3.7 Regionalt innovationscentrum för klimatneutrala kommuner

I och med att klimatomställningen lyfts än högre på Enköpings kommuns agenda och integreras än mera i våra arbetsätt kommer Enköping kunna dela med sig av sina erfarenheter på olika sätt för andra parter, exempelvis mindre kommuner i vår storlek. Det kommer att ske genom de kanaler och samarbetsnätverk som redan finns regionalt men också genom att både avsätta egna resurser och söka extern finansiering inom detta område. Ett pågående regionalt innovationssamarbete, som Enköpings kommun utgör del av, sker genom den regionala innovations-

stiftelsen STUNS, stiftad av Uppsala kommun, Region Uppsala, Länsstyrelsen Uppsala län, Handelskammaren i Uppsala län, Uppsala universitet och SLU. STUNS är på väg att utveckla en ny verksamhetsgren, Hållbara samhällen - en plattform för att stödja och accelerera arbetet med hållbar samhälls-, stads- och näringslivsutveckling i Uppsalaregionen.

4 Viable Cities åtaganden

Innovationsprogrammet Viable Cities genomförs i bred samverkan, för att bidra till att ställa om till klimatneutrala städer 2030 som en del i det svenska åtagandet att uppfylla mål i Agenda 2030 och Parisavtalet. I detta ingår att vara internationella föregångare i städers omställning.

Viable Cities arbetar med en bredd av aktörer på tvärs över vetenskapliga discipliner, branscher och samhällssektorer. Det kopplar samman excellenta forskningsmiljöer med stora och små företag inom en rad branscher samt offentliga verksamheter och civilsamhällesorganisationer.

Inom ramen för den roll som Viable Cities har som strategiskt innovationsprogram kommer programmet att verka för följande:

4.1 Bättre regler

Viable Cities har för avsikt att skapa ett kompetensstöd med tillhörande policylabb för att ge kommunen bättre överblick avseende nuvarande och kommande svensk och europeisk lagstiftning, regler och normer av relevans för städers klimatomställning. Detta innefattar processtöd för förändring av regelverk och normer för att i praktiken underlätta klimatomställningen.

4.2 Innovationer

För att underlätta för kommunen att implementera innovationer som påskyndar klimatomställningen, kommer Viable Cities att bidra med kompetensnätverk och processtöd, bland annat genom att engagera andra strategiska innovationsprogram i den fortsatta utvecklingen av Klimatkontrakt 2030, framför allt inom mobilitet, energi, byggd miljö, cirkulär ekonomi och digitalisering.

4.3 Samordnad finansiering

Viable Cities kommer på följande sätt understödja kommunens behov av finansiering av klimatomställning och verka för samarbete och synergi mellan myndigheter som finansierar klimatomställning och hållbar stadsutveckling.

4.3.1 Viable Cities genomför en utlysning runt årsskiftet 2020/2021 med syfte att finansiera fortsatt arbete med Klimatkontrakt 2030. Kommunen är välkommen att söka stöd för medverkan i utvecklingen av ett missionsdrivet klimatarbete.

4.3.2 Viable Cities samarbetar med Tillväxtverket som förvaltande myndighet av Europeiska Regionala Utvecklingsfonden i Sverige och de insatser som finns öronmärkta för hållbar stadsutveckling i syfte att skapa synergi med Klimatkontrakt 2030.

4.3.3 Viable Cities har genom Rådet för Hållbara Städer startat ett samarbete för att skapa synergi mellan statliga myndigheters bidrag till städers klimatomställning och Klimatkontrakt 2030. Myndigheterna avser att utveckla samordningen kring de olika insatser som pågår inom området hållbar stadsutveckling, se 5.3 Samordnad finansiering.

4.3.4 Viable Cities samarbetar med Kommuninvest och Europeiska Investeringsbanken EIB i syfte att utveckla former för att förstärka den långsiktiga finansieringen av kommunens klimatinvesteringsplan.

4.4 Uppbackning inför EU-finansiering

Om kommunen har för avsikt att söka finansiering från Europeiska Investeringsprogrammet för Forskning och Innovation Horisont Europas nya finansiella instrument utifrån mission "100 Climate Neutral Cities by 2030" kommer Viable Cities att utifrån programmets roll och kompetens stödja ansökningsarbetet.

5 Myndigheternas åtaganden

Myndigheterna ställer sig bakom det missionsdrivna arbetet som syftar till att ställa om till klimatneutrala städer 2030 och tillhandahåller en ram för samverkan genom det strategiska innovationsprogrammet Viable Cities.

Myndigheterna har för avsikt att samarbete kring följande utveckling under 2021 för att understödja kommunernas klimatomställning:

5.1 Samordning kring lärdomar och regelverk

Myndigheterna avser att utveckla samordningen mellan berörda svenska myndigheter och skapa förutsättningar för en proaktiv dialog och missionsorienterat lärande kring policyutveckling och kommande regelverk inom hållbar stadsutveckling och klimatomställning.

5.2 Forskning, innovationer och utveckling

Genom utlysningar av medel tillhandahåller myndigheterna finansiering för utveckling och systeminnovation.

5.3 Samordnad finansiering

Myndigheterna avser att utveckla samordningen kring de olika insatser som pågår inom hållbar stadsutveckling och klimatomställning.

5.4 Arbete med Europeiska investeringsprogrammet för forskning och innovation

Myndigheterna arbetar på flera sätt med att understödja svenskt deltagande i EU:s kommande investeringsprogram Horisont Europa, bland annat kopplat till missionen klimatneutrala städer 2030.

6 Strategiska utvecklingsprojekt under 2021

Under 2021 kommer följande strategiska utvecklingsprojekt att bedrivas inom Viable Cities Transition Lab i samverkan med övriga kommuner, med syfte att vid den kommande revideringen av Klimatkontrakt 2030 kunna vidareutveckla innehållet i kontraktet.

6.1 Samverkan med näringsliv, akademi och civilsamhälle

Viable Cities och kommunen utvecklar former för samverkan mellan lokala aktörer för att vidareutveckla och förverkliga ambitionerna i klimatkontraktet, med särskild betoning på medborgar-engagemang.

6.2 Långsiktig klimatinvesteringsplan och samhällsekonomiska effekter

Kommunen har för avsikt att tillsammans med Viable Cities arbeta fram en klimatinvesteringsplan med ett 2030-perspektiv, omfattande såväl kommunala investeringar som de investeringar som sker utanför den kommunala sektorn. Syftet med denna är att bidra både till klimatomställningen och till återhämtning i ekonomin. Investeringsplanen ska kunna ligga till grund för diskussioner om finansiering av klimatinvesteringar. Den ska också kunna stödja den lokala näringspolitiken genom att visa på framtida affärsmöjligheter.

6.3 Digitalt stöd till klimatomställningen

Viable Cities och kommunen utvecklar former för att använda digitala verktyg för att underlätta samskapande mellan aktörer och vägleda beslut om klimatinvesteringar.

7 Gemensamt arbete kring uppföljning, utvärdering och uppdatering

Viable Cities och kommunen är överens om att genomföra en årlig uppföljning av kommunens resultat inom ramen för Klimatkontrakt 2030. Viable Cities tar fram underlag för en årlig uppföljning på kommunal och nationell nivå.

8 Kontraktet

Parterna är överens om att dessa gemensamma åtaganden, så som de formuleras ovan, ska gälla för 2021. Klimatkontraktet ska uppdateras och förnyas inför varje nytt år.

Klimatkontrakt 2030

Parterna är överens om dessa gemensamma åtaganden, så som de formuleras ovan, ska gälla för 2021. Klimatkontraktet ska uppdateras och förnyas inför varje nytt år.

Stockholm, den 11 december 2020

.....
Ingvar Smedlund, kommunstyrelseordförande
Enköpings kommun

.....
Olga Kordas, programchef
Viablcities

.....
Robert Andrén, generaldirektör
Energimyndigheten

.....
Darja Isaksson, generaldirektör Vinnova

.....
Ingrid Petersson, generaldirektör Formas

.....
Gunilla Nordlöf, generaldirektör
Tillväxtverket

Bilaga till Enköpings kommuns klimatkontrakt 2030

Bilagan innehåller en mer utförlig information om Enköpings kommuns arbete för klimatomställningen. Bilagan beskriver kommunens åtaganden och nationella myndigheters stöd för genomförandet. Numreringen i bilagan motsvarar den som finns i Enköpings kommuns klimatkontrakt 2030.

1.1 Kommunens klimatmål

Enköpings kommun ska vara en inspirerande livsmiljö där alla kan utveckla sitt allra bästa jag. Vi skapar ett fungerande samhälle med social, kulturell och ekonomisk utveckling i balans med ekologiska system. Utveckling av staden sker långsiktigt och förebyggande utifrån medvetenhet om att våra resurser är ändliga. Enköpingsstad ska vara en hållbar och attraktiv stad i Mälardalen, för dagens invånare men även för kommande generationer Enköpingsbor.

Enköpings kommun har ett antal olika styrdokument som berör hållbarhet och klimatet. Översiktsplan 2030 tar upp utmaningar med klimatförändringar likaså den fördjupade översiktsplanen (FÖP) för Enköpings stad. FÖP:en har flera fastslagna strategier för hur Enköping ska bli en hållbar stad. En trafikstrategi med övergripande mål för transporter finns, likaså har Kommunfullmäktige långsiktiga mål för en klimatsmart kommun i den långsiktiga planen, därtill finns andra hållbarhetslöften framtagna.

I kommunens hållbarhetspolicy, som antogs 2018, står det att vi strävar efter en hållbar utveckling för att skapa god livskvalitet för alla som bor och verkar i vår kommun och för kommande generationer. Vi slår även fast att Enköpings kommun genom helhetssyn, långsiktighet och samarbete ska bidra till de globala hållbarhetsmålen. Kommunfullmäktige har i den långsiktiga planen för 2020-2023 särskilt lyft viken av flera av målen. Mål 3, god hälsa och välbefinnande. Mål 4, god utbildning till alla. Mål 11, hållbara städer och samhällen samt mål 13 som syftar till att bekämpa klimatförändringarna. Kommunfullmäktige har även tagit fram och antagit ett övergripande mål kopplat till Agenda 2030 med anknytning till mål 11 och 13, att Enköping är en klimatsmart, fossilfri och väl fungerande kommun där det är enkelt att ha en hållbar livsstil. Vi citerar:

Kommunen tar sitt ansvar för att uppnå klimatmålen och genom att ha bra samhällsfunktioner göra vardagen smidig för alla våra invånare att leva klimatsmart. Det behövs en integrerad syn på olika färdmedel och möjligheterna att kombinera dessa till en hel resa. Det offentliga bör uppmuntra och påskynda initiativ från näringslivet samt individuellt ansvarstagande för att spara energi och ställa om till förnybar energi och bränslen.

Vårt övergripande transportmål för Enköpings kommun är att hållbara transporter ska vara norm när staden växer. År 2030 ska hälften av transportererna i staden ske med gång, cykel och kollektivtrafik och år 2040 ska två tredjedelar av transportererna i staden ske med gång, cykel och kollektivtrafik.

Enköpings kommun har även tecknat ett antal hållbarhetslöften med länsstyrelsen i Uppsala län. Löftena är kopplade till länsstyrelsens åtgärdsprogram för Klimat och energi – som är den första

av fyra åtgärdsprogram som tillsammans utgör Uppsala läns Färdplan för ett hållbart län. Aktiviteter som ska genomföras under programperioden 2019-2022 är:

Öka gång och cykling – Åtgärdens syfte är minska klimatpåverkan från persontransporter med fossila drivmedel. Målet är att minska kommunen och länets persontransporter med bil och öka andelen transporter som görs med gång eller cykel.

Fossilfri arbetspendling och möteskultur – Åtgärdens syfte är att minska klimatpåverkan från arbetsrelaterade resor. Målet är att minska behovet av arbetspendling och tjänsteresor. Den arbetspendling och de tjänsteresor som behöver göras ska helst vara kollektiva och/eller fossilfria.

Minska energi- och effektanvändning för fastigheter och verksamheter – Åtgärdens syfte är att minska klimat- och miljöbelastningen från energianvändning samt öka resursutnyttjandet för befintliga elnät. Målet är att minska energianvändningen i relation till verksamheten, samt minska maxeffektbehovet.

Öka produktionen och användningen av återvunnen eller förnybar energi och av fossila drivmedel – Åtgärdens syfte är att minska miljö- och klimatpåverkan genom att öka andelen förnybar energi och fossilfria drivmedel. Målet är att öka andelen återvunnen eller förnybar energi och fossilfria drivmedel.

Minska klimatpåverkan från bygg- och anläggningsprojekt – Åtgärdens syfte är att minska klimatpåverkan från byggnaders och anläggningsprojekts livscykel. Målet är att öka andelen återvunnen eller förnybar energi och fossilfria drivmedel.

Inspirera till klimatsmarta val – Åtgärdens syfte är att minska klimatpåverkan från privatkonsumtion genom aktiva val och beteendeförändringar hos länsinvånarna. Målet är att inspirera länsinvånarna till ett mer klimatsmart och hållbart liv.

1.2 Enköpings kommuns strategi

Enköpings kommun har för avsikt att arbeta strategiskt med klimat- och hållbarhetsfrågor dagligen. Ambitioner finns integrerat i olika dokument och planer. Avväganden sker i verksamheten som en naturlig del av uppdraget. Vissa delar är mer klarlagda med roller och ansvarsförhållanden, andra delar behöver bearbetas och utvecklas som en del i det övergripande klimatombudsarbete.

Fjärrvärme bör vara vårt primära val när nya fastigheter byggs inom kommunen, vilket gärna kombineras med solcellslösningar där lägena är gynnsamma. Majoriteten av kommunens fastigheter är redan anslutna till fjärrvärmenätet. Några av de mindre kranstörarna har också fjärrvärme, exempelvis Örsundsbro. Kommunen har sedan år 2010 beslut om att enbart köpa in el märkt Bra Miljöval. De av kommunens fastigheter som tidigare värmts upp med olja har fasats ut och värms istället med fjärrvärme eller bergvärme.

Enköpings kommun har i fördjupad översiktsplan sex övergripande strategier för ett hållbart byggande – Stadens utbredning, Bygg samhälle inte bara hus, Förtäta, Bygg kollektivtrafiknära,

Hållbara byggnader för minskad klimatpåverkan och Goda lägen för verksamheter och hållbara transporter. Vi beskriver dessa nedan:

1.2.1 Stadens utbredning. För att skapa en hållbar stadsutveckling är det av vikt att koppla samman befintliga bostadsområden och viktiga målpunkter med nya bostads- och verksamhetsområden. Det skapar en god tillgänglighet, möjliggör för hållbart resande och motverkar segregation. Kommunen bör undvika att nya områden byggs som separata öar utan samband med befintliga områden. Vi behöver bygga bort befintliga barriärer och undvika att skapa nya. Staden är beroende av landsbygden i form av exempelvis matproduktion och rekreation. Frågan om kommunens utbredning handlar därför också om att inte ta produktiv jordbruksmark i anspråk.

1.2.2 Bygg samhälle inte bara hus. I Enköping ska vi bygga en hållbar stad genom att i områden blanda bostäder, verksamheter, aktiviteter och service. Vi ska komma bort från funktionsseparering och verka för att knutpunkter för service, aktiviteter och mötesplatser ska finnas i varje stadsdel. För att minska behovet av vardagstransporter behöver det vi använder ofta ligga nära ens hem. När vi bygger nya områden ska behovet av offentliga funktioner analysera och säkerställas. En integrerad planering av samhällsservice samt en hög och prioriterad tillgänglighet för gång, cykel- och kollektivtrafik bidrar till att minska bilberoendet.

1.2.3 Förtäta. Genom att koncentreras nybyggnationen till redan bebyggda områden exempelvis genom omvandling av gammal industri- och verksamhetsmark, istället för att ny mark tas i anspråk, blir avstånden mellan målpunkter kortare. Då kan befintlig infrastruktur användas och stora nyinvesteringar undvikas. Genom att förtäta skapas större underlag för service som handel och kollektivtrafik. Fler människor i staden kan även ge upphov till mer trafik. För att undvika ökade mängder trafik krävs att kommunen jobbar aktivt med hållbart resande. Andra konflikter i en tätare stad är; buller, försämrade luftkvalitet och skuggning.

1.2.4 Bygg kollektivtrafiknära. Bebyggelse och kollektivtrafik behöver planeras och byggas ut hand i hand. För att forma invånarnas resmönster är det viktigt att kollektivtrafiken finns på plats redan när de flyttar in i ett nytt område. Genom att bygga ut områden längs befintliga eller planerade kollektivtrafikstråk ökar möjligheten att resa hållbart.

1.2.5 Hållbart byggande för minskad klimatpåverkan. En viktig del i arbetet för ett hållbart samhälle är att bygga hållbara byggnader med låg klimatpåverkan. Byggnaderna ska vara både energieffektiva och giftfria. En övervägande andel energi för uppvärmning och el ska produceras med förnybara energikällor. Kommunen ska agera föredöme när det gäller hållbara byggnader. Detta för att skapa förutsättningar för att hitta lösningar som kombinerar god arkitektur och har en miljöteknik i framkant.

1.2.6 Goda lägen för verksamheter och hållbara transporter. I en växande kommun är det viktigt att hitta goda lägen för skrymmande verksamheter med stora transportbehov. De verksamheterna bör ligga vid de stora vägarna och trafikplatserna så att tung trafik inte behöver ta sig in i centrumkärnan.

I kommunens trafikstrategi beskrivs fem strategier för hur arbetet med trafik och transporter ska bedrivas. Strategierna ska också ge vägledning i trafik- och stadsplaneringen. Den ska även ge stöd i alla de både små och stora beslut som tas i den fortlöpande verksamheten och som inte direkt tas upp i planer och program. Det handlar till stor del om vägledning för hur prioriteringar och avvägningar mellan intressen bör göras.

Planering med Fyrstegsprincipen som utgångspunkt

- Trafiksystemet i Enköping ska planeras utifrån fyrstegsprincipen, en arbetsstrategi för att ta fram kostnadseffektiva åtgärder och nyttja det befintliga vägnätet på ett effektivt sätt. Fyrstegsprincipen bygger på att lämpliga lösningar prövas i fyra steg – Tänk om, Optimera, Bygga om och Bygga nytt. Att planera enligt fyrstegsprincipen innebär att den ekonomiskt och ekologiskt bästa lösningen tas fram för varje specifikt fall.

Prioritering av trafikslagen

- I Enköping ska de kapacitetsstarka, energisnåla och yteffektiva trafikslagen prioriteras i trafiksystemet. För att stadskärnan ska förbli attraktiv och levande när staden växer krävs att de trafikslag som tar lite plats och som kan transportera ett stort antal människor prioriteras. Att planera för de kapacitetsstarka trafikslagen är inte bara bättre för miljön, det är ofta mer ekonomiskt och bidrar till en mer levande stadsmiljö. Prioriteringen ska användas såväl i den övergripande planeringen som vid planering på mer detaljerad nivå. Gång- cykel- och kollektivtrafik sen kommer nyttotrafik och biltrafik.

Strategi för staden bebyggelsestruktur och trafik

- Enköpings bebyggelsestruktur består utav en liten tät centrumkärna och utanför detta glesare områden uppdelade efter funktion, till exempel som handel, verksamheter och bostäder. Dagens bebyggelsestruktur gynnar användandet av bil i stor utsträckning, framförallt för boende utanför den absoluta stadskärnan. För att vända trenden behöver ny bebyggelse främst planeras som förtätning av befintliga områden. På så sätt kan dagens infrastruktur nyttjas mer effektivt och resurssnålt. En tätare stad ger fler invånare närhet till handel, arbetsplatser, skola och annan service. Närheten gör det enkelt att välja gång eller cykel som färdmedel vid sin resa. En tätare stad ger dessutom underlag för en mer attraktiv kollektivtrafik.

Minska biltrafikens klimatpåverkan

- Kommunens karaktär där en stor del av befolkningen bor på landsbygden gör att hållbara färdmedel har svårt att konkurrera med bilen på alla sträckor. Transportsystemet måste fungera som helhet och vi ska därför planera för att de bilresor som måste göras ska bli klimatsmarta och bidra till så lite negativ miljöpåverkan som möjligt. Vi kan arbeta med att minska biltrafikens klimatpåverkan både genom att underlätta för hållbara initiativ som etablering av bilpool och genom att skapa förutsättningar för fossilfria drivmedel.

Mobility management för hållbara resvanor

- Mobility management är ett arbetssätt som handlar om att påverka efterfrågan på transporter, att påverka resan innan den har börjat. Mobility management bidrar till att effektivisera användandet av den befintliga infrastrukturen. Målet är att påverka människor så att resan rent av inte behövs alls eller att flytta över resor till kollektivtrafiken, cykel eller till gång, att genomföra bilresan på andra tider på dygnet, samåkning eller att invånarna i

Enköping väljer andra färdvägar. Forskning visar att mobility management är ett kostnads-effektivt sätt att lösa trafikproblem med syfte att skapa hållbarare resvanor.

Kommunen har hösten 2020 antagit en Avfallsplan för perioden 2020–2030. Avfallsplanen bygger på avfallstrappan. Enköpings kommun har ett kommunalt avfallsförbund VafabMiljö tillsammans med flera andra kommuner där avfallsplanen är gemensam för alla medlemskommuner. Avfallsplanen ska bidra till att det avfall som uppstår inom kommunalförbundets region ska hanteras på sett sådant sätt att förflyttning sker i enlighet med "avfallshierarkin" fram till år 2030. Inom VafabMiljö-regionen ska vi helt enkelt bli bättre på att minska vårt avfall och det avfall som ändå uppstår ska återanvändas och återvinnas i stå stor utsträckning som möjligt.

1.3 Organisation och ledning

Enköping är inspirerande med en livsmiljö där alla kan utveckla sitt allra bästa jag.

Det är Enköpings fleråriga vision inför år 2030. Ambitionen i Enköping är att målen i Agenda 2030 genomsyrar kommunkoncernens hela verksamhet med ett bredare hållbarhetsarbete som mål. Av reglementet för kommunstyrelsen (KS2019/724) följer att kommunstyrelsen har det övergripande strategiska ansvaret för frågor kring miljö, avfall och naturvård. Ytterst är det kommunfullmäktige som sätter målen över tid. I vårt styrsystem har vi styrdokumentet Kommunfullmäktiges långsiktiga plan 2020–2023 samt Kommunstyrelsens långsiktiga plan 2020–2023. Nämnder och bolag formulerar i sin tur fleråriga planer utifrån dessa ambitionsdokument. Därtill har Enköpings kommun ett antal andra styrande dokument varav översiktsplanen är kommunens övergripande styrinstrument för den fysiska planeringen. Översiktsplanerna ska fungera som stöd i det dagliga arbetet med bland annat hur mark och vatten ska användas, hur vi ska hushålla med naturens resurser samt hur hänsyn till människors säkerhet och hälsa ska tas.

Det är kommunstyrelsen som ansvarar för den övergripande interna styrningen och kontrollen för hela kommunkoncernen, vilket inkluderar kommunens kvalitetsledningssystem och därmed miljöledningssystem. Enköpings kommun arbetar sedan 2014 enligt miljöledningssystemet Miljödiplomering (kommunfullmäktiges beslut KS2013/497) vilket tar sikte på samtliga förvaltningars interna miljöarbete. Systemet infördes för att möjliggöra för kommunen att kunna kontrollera sin miljöpåverkan och samla det miljöarbete som sker på flera håll i kommunen. Som en förhållandevis liten kommun ser vi fram mot att i Viable Cities (ViC) nätverket hämta hem erfarenheter från andra ViC-städer som kan vara länge framme inom arbete med hållbarhetsfrågor.

1.4 Samverkan med näringsliv, akademi och medborgare/civilsamhället

Vår målsättning är att vår planering och verksamhet omfattas av ett cirkulärt, hållbart och klimatneutralt tänkande. Miljöarbetet är integrerat och genomsyrar helheten via ett flödes- och processororienterat arbetssätt. Med detta holistiska arbetssätt mobiliserar vi för en ytterligare förstärkt samverkan mellan politik, näringsliv, offentlig sektor, akademi, privatpersoner och civilsamhälle. En samverkan med målet att över tid lyfta såväl attraktionen i platsvarumärket som invånarens livsmiljö. Att se cirkulärt, hållbart och klimatneutralt tänkande som en ny och kraftfull resurs i hela värdekedjan och samhällsbyggandet är en given del av ett växande Enköping.

Enköpings kommun har som mål att i såväl nyproduktion som ombyggnation och teknisk drift/förvaltning arbeta för klimatneutralitet i investeringsprojekten.

För att göra detta har vi utvecklat ett antal fokusområden som tillsammans utgör ett tvärsnitt av våra åtgärder för samverkan med näringsliv, akademi och medborgare/civilsamhället. Våra fokusområden är; "plats, process, kommun, team, arena, kontrakt, ungdom, omland och monitor". De utvecklas nedan. Enköpings kommun åtar sig att:

1.4.1 Stärka platsvarumärket (PLATS)

Vår ambition inom klimatarbetet är att ta fram det unika med Enköping, som motiverar att bo i Enköping. Detta utgör också platsvarumärket, som kommuniceras och marknadsförs. En ingång i detta är "närhet", att det i Enköping är nära till grannar samt olika funktioner i kommunen. Det rimmor också väl med vår slogan "Sveriges närmaste stad".

1.4.2 Utveckla processer (PROCESS)

I samverkan mellan kommunledningskontoret och samhällsbyggnadsförvaltningen är vår avsikt att identifiera nya- men även förstärka befintliga processer vid företagsetableringar med avsikt att gynna hållbarhetsmålet och det långsiktiga affärsklimatet i kommunen. Exempel är en än mera utvecklad mark- och etableringsstrategi och riktade markanvisningar med fokuserad värdering av hållbarhetsleverabler.

1.4.3 Förtäta stadslandskapet (STAD)

Vår ansökan till Viable Cities steg 1 var koncentrerad på området Myran, ett delområde med en entrén till staden med avsikten att fungera som en "testbädd" och katalysator för klimatsmarta lösningar. Till steg 2 kommer det geografiska området utökas till att omfatta hela kommunen. Med Enköpings kommuns medverkan höjer vi ambitionen ytterligare och tar oss an uppdraget att utveckla hela kommunens klimatarbete och systemutveckling.

1.4.4 Samverka för innovation (TEAM)

Enköping avser att skapa ett gynnsamt ekosystem för innovation för de aktörer som på olika sätt bidrar till klimatomställningen. Ett system som bygger på en stark samverkanskultur mellan samhällets olika parter såsom akademi, kommun och privata aktörer. Vi har påbörjat den resan genom att kroka arm med STUNS, UIC, RISE och EUROPAN och ett flertal lokala företag. Detta för att vidareutveckla ett bredare innovationsteam med konkreta uppdrag, att hitta hållbara lösningar i det lokala näringslivets affärsutmaningar.

1.4.5 Utveckla Arena (ARENA)

Vi arbetar med medborgardialoger samt men arbetar för att ytterligare identifiera och utveckla digitala/virtuella och fysiska mötesplatser för dialog mellan olika grupper. Detta med avsikt att

gynna samverkan mellan såväl medborgare som kommunens och regionens intressenter i frågor om hållbarhet. Vi ser detta arbete som en profilstärkande plattform varifrån nationella och internationella intressen kan verka i en mindre men nära stad.

1.46 Utveckla klimat-/framtidskontrakt (KONTRAKT)

Vi verkar för att skapa förutsättningar för och utveckla ett kommunikationskoncept/klimatkontrakt mellan stadens medborgare, näringsliv inklusive bostadssektorn samt intresseorganisationer. Ett engagerande och roligt sätt att förmå invånare att bli medvetna och genomföra klimatpositiva åtgärder. Detta utgör även del av vår plattform för vårt arbete medborgardeltaktighet och medbestämmande som del i vårt övergripandearbete för demokratiutveckling.

1.47 Engagera ungdomar (UNGDOM)

Vi avser att utveckla ett nätverk/digital plattform för unga tänkare och kreatörer som syftar till att engagera lokala intressegrupper med miljö- eller utvecklingsfokus. Ett forum där kontakter och demonstrationer redan är initierat men som kan vidareutvecklas är att än mera integrera med Westerlundiska gymnasiet utbildningar.

1.48 Integrera landsbygd (OMLAND)

I Enköpings landsbygd finner vi en femtedel av kommunens företag inom de gröna näringarna samt en framgångsrik och prisad besöksnäring med många småskaliga livsmedelsproducenter. När det gäller kommunens invånarfördelning bor 40 procent av kommunens invånare i vad som kan kallas landsbygd. Det är en betydande andel där vi ser att den klimatfokuserade utvecklingen i kommunen skulle gynnas av ett mer konkret program för integrering av landsbyggsandelen. Vår avsikt är att identifiera om det finns förutsättningar att lägga grunden för en innovationshub inom foodtech/agrotech eller bli del av redan befintliga nätverk. Via samverkan mellan intressenter inom de gröna näringarna i Enköping avser vi även att utveckla kunskap och redskap att analysera effekterna av cirkulär ekonomi i en landsbygds kommun.

1.49 Mäta och visualisera (MONITOR)

Vi har nyckeltal som vi följer men behöver utveckla våra kvalitativa mätningar av olika klimatåtgärders utfall. Det handlar om att synliggöra hur väl en åtgärd faller ut, eller hur bra vi är på en viss sorts arbete. Företrädesvis kommer detta att ske i samarbete med en större kommun, exempelvis grannkommunen Uppsala samt i Viablie Cities nätverket. Vår avsikt är också att utveckla visualiseringsverktyg där ett av huvudmålen är att få till ett användargränssnitt, en visualisering, som tydligt och enkelt visar energisystemet i Enköping och dess ingående delar.

1.5 Klimatinvesteringsplan, finansiering och samhällsekonomiska effekter

Omställningen i Enköping ska vara kostnadseffektiv, socialt balanserad samt rättvis som gör att Enköping hålls samman. Enköpings arbete för omställning till en hållbar ekonomi förutsätter investeringar inom alla sektorer. Vår färd och omställning till en klimatneutral, klimatrezilient och miljömässigt hållbar ekonomi är utmanande. Enköpings kommun med strax under 50 000 invånare bör kunna utgöra ett intressant exempel för medelstora svenska kommuners klimatomställningsarbete. Som del av Viable Cities kommer dialogen att fortsätta med flera parter om finansiering där vår vision är en väg in. Vår avsikt är att i ViC-nätverket föra dialog med regeringen om att få till ett mera samlat grepp på finansieringen av kommuners klimatinvesteringar. Viable Cities har föreslagit att regeringskansliet verkar för ett samlat program för kommuners klimatomställning och som kan presenteras för regeringens nya Klimatkollegium.

Kommunsektorn står för en stor del av de investeringar som behöver göras för att ställa om samhället i en hållbar riktning. Gröna lån är en flexibel finansieringsform som syftar till att stödja en positiv klimatpåverkan. Att analysera investeringsalternativ med hjälp av livscykelkostnad har stor betydelse för att se det långsiktiga värdet av om investeringen kan ge samhällsekonomiska effekter som gagnar en mer klimatneutral hållbar lösning. Enköpings kommun har en stor potential för att arbeta med en strategisk- och långsiktig planering för klimatinvesteringar men vi inser också att vi är i behov av externt stöd och nätverk för vårt fortsatta arbete där kommunen agerar generator och faciliterar hållbara företagsetableringar.

1.6 Digitalt stöd till klimatomställningen

Digitalisering är en viktig möjliggörande faktor för omställning till en klimatneutral och hållbar kommun. Att Enköpings kommun är engagerad i både regionala och nationella nätverk kopplade till digitalisering för att ta del av innovativa lösningar ger en förutsättning för framdrift. Vi inspirerar oss av Göteborgs ambition att skapa en digital tvilling av staden, det vill säga en 3D-kopia av hela staden med allt som också finns i verkligheten, byggnader, vägar och parker. I Uppsala har kommunfullmäktige antagit en policy för digital transformation som stakar ut riktningen för framtidens Uppsala. Policyn anger bland annat styrprinciper för en sammanhållen digital service och täcker alla verksamheter i kommunen samt i Uppsala kommuns samverkan med externa parter.

Att utveckla metoder tillsammans med andra kommuner och parter för att kunna mäta och visualisera effekter av olika klimatåtgärder är också viktiga delar att vidareutveckla inom området digitalisering. Vår forskningspartner RISE har visat stort intresse att utveckla en kartfunktion med dynamisk visualisering av Enköpings kommun. En processpartner är det kommunalägda Ena Energi med målet att utveckla skalbara verktyg, också för andra mindre kommuners, ökade förmåga till överblick och styrning.

1.7 Enköping som del av regionalt innovationscentrum för klimatneutrala kommuner

I och med att klimatomställningen kommer lyftas än högre på agendan i Enköping samt integreras som en naturlig del i våra arbetssätt kommer vi att kunna dela med oss av våra erfarenheter på olika sätt. Detta kan vara genom de kanaler och samarbetsnätverk som redan finns regionalt men också genom att både avsätta egna resurser och söka extern finansiering inom detta område. Att se över samarbeten med både näringslivet och akademien för att kunna fungera som ett Innovations- och utvecklingscentrum för klimatomställningen för andra kommuner i regionen är ytterligare sätt att jobba med denna fråga.

Inom Enköpings kommuns fokusområden avser vi samverka med Uppsala kommun i utvalda delar. Detta för stöd och utökad erfarenhetsbas, men även för att gemensamt formulera skalbara metoder i tidiga skeden. Ett långsiktigt mål är att såväl kunna paketera som systematisera verktyg regionalt, men även för att kunna belysa behov av anpassningar för målgruppen mindre och medelstora kommuner nationellt som utgör majoriteten av Sveriges medborgare. Några av våra ambitioner inom området.

Enköping och Uppsala kommun avser att tillsammans utveckla samarbete kring ett regionalt innovationscentrum för klimatneutrala kommuner. En ökad kapacitet för innovation för klimatneutralitet utvecklas främst utifrån ett starkt fokus på pröva, testa och implementera nya lösningar i pågående och kommande planering, utveckling och byggnation. Enköpings kommun är del av samverkan med regionala aktörer så som STUNS, Uppsala Universitet och SLU för utveckla innovationer, prototyper och systemdemonstratorer för klimatneutralitet. Syftet är bland annat att kunna möta upp en snabb marknadsutveckling och stärka den kommunala förmågan, till utveckling och satsningar i klimatarbetet. Vår avsikt är vidare att utveckla befintliga verktyg i den kommunala verktygslådan med krav/kriterier som bidrar till klimatomställningen. Slutligen, en regional innovationsnod för klimatneutrala kommuner i Uppsala län kan med fördel samordnas med liknande initiativ inom andra områden.

2 Statens/regeringens/myndigheters åtaganden

2.1 Bättre regler

Viable Cities har för avsikt att skapa ett kompetensstöd med tillhörande policylabb för att ge Enköpings kommun bättre överblick avseende nuvarande och kommande svensk och europeisk lagstiftning, regler och normer av relevans för städernas klimatomställning, samt processtöd för förändring av regelverk och normer för att i praktiken underlätta klimatomställningen.

2.2 Innovationer

För att underlätta för kommunen att implementera innovationer som påskyndar klimatomställningen, kommer Viable Cities att bidra med kompetensnätverk och processtöd, bland annat genom att engagera andra Strategiska Innovationsprogram i den fortsatta utvecklingen av

Klimatkontrakt, framför allt inom mobilitet, energi, byggd miljö, cirkulär ekonomi och digitalisering.

2.3 Samordnad finansiering

Viable Cities kommer på följande sätt understödja Enköpings kommuns behov av finansiering av klimatomställningen och verka för samarbete och synergi mellan myndigheter som finansierar klimatåtgärder.

2.3.1 Viable Cities genomför en utlysning runt årsskiftet 2020/2021 med syfte att finansiera fortsatt arbete med Klimatkontrakt 2030. Enköpings kommun är välkommen att söka stöd för kommunens medverkan i utvecklingen av ett missionsdrivet klimatarbete.

2.3.2 Viable Cities samarbetar med Europeiska Regionala Utvecklingsfonden, ERUF, i syfte att skapa synergi mellan ERUFs satsning på klimatomställning och hållbar stadsutveckling och Klimatkontrakt 2030.

2.3.3 Viable Cities har genom Rådet för Hållbara Städer startat ett samarbete för att skapa synergi mellan statliga myndigheters bidrag till städers klimatomställning och Klimatkontrakt 2030 och etablera ett forum för samordning av relevant offentlig finansiering och förhandlingar mellan kommunen och myndigheter.

2.3.3 Viable Cities samarbetar med Kommuninvest och Europeiska Investeringsbanken EIB i syfte att utveckla former för att förstärka den långsiktiga finansieringen av Enköpings kommuns klimatinvesteringsplan.

2.3.4 Uppbackning inför EU-finansiering. Om Enköpings kommun har för avsikt att söka finansiering från Horizon Europas nya finansieringsinstrument utifrån mission "100 Climate Neutral Cities by 2030" kommer Viable Cities att utifrån programmets roll och kompetens stödja ansökningsarbetet.

3 Strategiska utvecklingsprojekt under 2021

Parterna är överens om att under 2021 bedriva följande strategiska utvecklingsprojekt inom Viable Cities Transition Lab i samverkan med andra kommuner med syfte att vid den kommande revideringen av Klimatkontrakt 2030 kunna vidareutveckla innehållet i kontraktet.

3.1 Samverkan med näringsliv, akademi, civilsamhälle och medborgare

Viable Cities och Enköpings kommun utvecklar former för samverkan mellan lokala aktörer för att vidareutveckla och förverkliga ambitionerna i klimatkontraktet – med särskild betoning på medborgarengagemang.

3.2 Långsiktig klimatinvesteringsplan och samhällsekonomiska effekter

Enköpings kommun har för avsikt att tillsammans med Viable Cities arbeta fram en klimatinvesteringsplan med ett 2030-perspektiv, omfattande såväl kommunala investeringar som de investeringar som sker utanför den kommunala sektorn. Syftet med denna är att bidra både till klimatomställningen och till återhämtning i ekonomin. Investeringsplanen ska kunna ligga till grund för diskussioner om finansiering av klimatinvesteringar. Den ska också kunna stödja den lokala näringspolitiken genom att visa på framtida affärsmöjligheter.

3.3 Digitalt stöd till klimatomställningen

Viable Cities och Enköpings kommun utvecklar former för att använda digitala verktyg för att underlätta samskapande mellan aktörer och vägleda beslut om klimatinvesteringar.

4 Rapportering och uppföljning

Viable Cities och Enköpings kommun är överens om att genomföra en årlig uppföljning av kommunens resultat inom ramen för Klimatkontrakt 2030. Som underlag för en sådan årlig uppföljning kommer Viable Citie genomföra en årlig uppföljning på nationell nivå av de samlade resultaten av Klimatkontrakt 2030; detta kommer att ske i samarbete med Rådet för Hållbara Städer samt genomföra en utvärdering av verksamheten i former som återstår att bestämma.

